

OPONENTSKÝ POSUDOK NA HABILITAČNÚ PRÁCU

Názov: *Vybrané problémy estetiky moderného slovenského výtvarného umenia. Príspevok k estetickým a umelecko-teoretickým pozíciám moderného výtvarno-umeleckého kontextu na území Slovenska*

Autorka: **Mgr. Jana Migašová, PhD.**

Oponent: **doc. akad. mal. Peter Kocák, PhD.,** Inštitút hudobného a výtvarného umenia, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove

Stanoveným cieľom habilitačnej práce Jany Migašovej je prehľad estetického myslenia o výtvarnom umení na území Slovenska v časovom ohraničení 1918-1948. Takýto prierez je snahou o originálny príspevok k viacerým, už publikovaným prehľadom umelecko-historických (napr. Bakoš, Ciulisová) a umelecko-kritických prístupov (napr. Janči, Grúň). Hneď v abstrakte (s. 3) je formulovaná špecifickosť a tým pádom hlavný motív slovenského myslenia o výtvarnom umení v kontexte toho európskeho.

Práca je segmentovaná systematicky a logicky, do štyroch kľúčových kapitol, z ktorých prvá je venovaná metodologickým ukotveniam, druhá prehľadu estetického a umelecko-teoretického myslenia na Slovensku sledovaného obdobia, tretia a štvrtá kapitola pojednávajú o konkrétnych, vybraných problémoch slovenského výtvarného prejavu moderny vo svojich dvoch póloch: 1/ v zámernej nadväznosti na ľudové a tradičné, 2/ v reflektovaní aktuálneho, moderného života a sociálnych reálií. Práca disponuje primerane rozsiahlym obrazovým materiálom, ako aj dostatočne rozsiahlym zoznamom bibliografických odkazov. Rozsah textu korešponduje s požiadavkami na habilitačnú prácu, má 122 strán, pričom je koncipovaný logicky s ohľadom na názov a cieľ práce. Odborovo sa nachádza v prieniku estetiky, dejín, teórie a kritiky výtvarného umenia. Sledovaná téma je rozvrhnutá diachronicky a prehľadovo. Habilitantka sa opiera nie len o slovenské, ale aj o aktuálne zahraničné zdroje, najvýraznejšie je však inšpirovaná spisbou slovenského historika umenia Jána Bakoša. Práca vychádza z primárnych prameňov, ako aj z interpretačnej literatúry, na niektorých miestach obsahuje sprostredkované citovanie, v zásade je však písaná korektne – podľa platných pravidiel citovania a odkazovania sa na použitú literatúru.

Metodológia bola stanovená a zadefinovaná zrozumiteľne, habilitantka ju rozdelila do dvoch oddielov: A) zhodnotenie limitov a preferencií v umelecko-historickom naratíve nášho

rozprávania prostredníctvom kritického pohľadu na umelecko-historickú disciplínu v Európe a u nás, B) určenie základných premís pre metódu diskurzívnej analýzy a rekonštrukcie diskurzu. Habilitantka navrhuje, aby boli preskúmané siete textov, ktoré umožňujú existenciu slovenského moderného umenia ako sociálneho, historického a umelecko-historického faktu.

Autorka v úvodných častiach práce poskytla prehľad filozofických koncepcií modelujúcich platformu estetického myslenia o výtvarnom umení. Samostatné časti textu autorka venovala intuitivizmu a štrukturalizmu v myslení o výtvarnom umení. V týchto kapitolách zaznieva snaha o preverenie vzťahu týchto smerov k modernému umeniu a avantgardám. Najvýraznejšie sprostredkováva názory Jana Mukařovského, Jaroslava Honzu-Dubnického, Alžbety Günther-Mayerovej, Pavla Fodora a Vladimíra Wagnera. Produktívne sú kapitoly o myslení Jaroslava Honzu-Dubnického a Alžbety Günther-Mayerovej, ktorých názory na moderné umenie sú inšpiratívne a platné aj v súčasnosti. Zaujímavým záverom je chápanie a vysvetľovanie moderného umenia u Günther-Mayerovej, ktorá vo svojich textoch obhajuje myšlienku vnútorného, či dokonca „genetického súvisu“ medzi moderným a ľudovým výtvarným prejavom.

Napokon Migašová rozvíja vybrané problémy a momenty vývoja myslenia o modernom výtvarnom umení na Slovensku v bipolárnej schéme, ktorú predstavujú tieto dve kapitoly: „*Od ľudového k avantgardnému a naspäť: poznámky k symbióze domácej tradície a medzinárodných avantgárd vo výtvarnom umení na Slovensku*“ (s. 70-84); a kapitola: „*Od „ľudu“ k „spoločnosti“: výtvarná moderna ako médium antiklerikalizmu, sociálnej a umeleckej kritiky*“ (s. 85-89). V týchto dvoch pojmoch výtvarnej modernosti ukazuje autorka niekoľko teoreticko-umeleckých motivácií: motiváciu nadväzovať na tradície, ľudovosť, folklór z národnostných, či politických dôvodov (táto línia ostala bohužiaľ nedopovedaná), motiváciu nadväzovať na tradičné remeslo z dôvodu hľadania ciest pre moderné priemyselné výtvarníctvo a napokon motiváciu hľadania ľudového výtvarného prejavu v zmysle „kolektívneho“ – zo strany ľavicovo orientovaných intelektuálov. V závere práce sa venuje výtvarným názorom, ktoré aj implicitne preferuje, t. j. sociálno-kritické umenie 30. a 40. rokov, ktoré autorka chápe a vysvetľuje ako výsledok „internacionálne zamierených moderných stredoeurópskych vplyvov“ (s. 90).

Záver, ich originalita a prínos

Za najkvalitnejšie časti práce považujem kapitolu: *Dve pojatia „ľudovosti“ ako teoretická platforma pre moderný výtvarný prejav* (s. 82-84) a príspevok k interpretácii slovenskej výtvarnej moderny, kapitola *Od avantgardného k urbánnemu: kritika povojnového sociálneho života v mestách a vplyv veristického krídla Novej vecnosti na slovenskú maľbu a karikatúru* (s. 90-95). Autorka tu tematizuje doposiaľ menej známe problémy (nemecké vplyvy na formovanie niektorých výtvarných stratégií, miesto karikatúry a dobovej tlače vo formovaní výtv.) moderny.

Jazyk a formálna stránka

Predložená práca je jazykovo, štylisticky a formálne na úrovni primeranej a zodpovedajúcej požiadavkám na habilitačnú prácu.

Pripomienky:

1/ Niektoré myšlienky ostávajú v náčrte, sú nedopovedané. Niektoré problémy, napr. príklon k ľudovosti a k folklóru sú vysvetľované jednostranne, mierne neobjektívne.

2/ Chýba viac titulov pramennej literatúry, aby autorka nemusela citovať sprostredkovane.

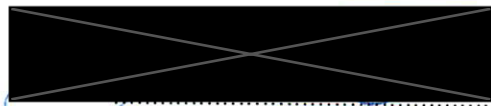
Otázky k obhajobe:

S. H. Vajanský a Š. Krčméry akoby do druhej kapitoly nepatrili, bolo by potrebné nájsť týmto kritikom iné miesto, aby bola naznačená súvislosť medzi nimi a mladšími teoretikmi umenia. Z akých dôvodov sa habilitantka napokon rozhodla do svojej koncepcie uviesť a ich názory?

Záver

Habilitačnú prácu s názvom *Vybrané problémy estetiky moderného slovenského výtvarného umenia*) habilitantky Mgr. Jany Migašovej, PhD., odporúčam prijať na obhajobu a po úspešnej obhajobe **odporúčam** udeliť **akademický titul docent** v študijnom odbore Estetika.

V Prešove 11.01.2022

doc. akad. mal. Peter Kocák, PhD.
Inštitút hudobného a výtvarného umenia,
Filozofická fakulta a Prešovskej univerzity